

Fortsat behov for diskussion af principper og målsætninger for økologisk jordbrug

Torsdag den 21. juni havde Landsforeningen Økologisk Jordbrug (LØJ) og FØJO i samarbejde med Landboforeningerne og Dansk Familielandbrug arrangeret sommermøde på Askov Højskole. Omkring 150 landmænd, rådgivere, forskere, forbrugere m.fl. deltog i mødet, som havde til formål at diskutere udviklingen af det økologiske jordbrug – set i lyset af de økologiske principper og målsætninger.

Hvem skal definere økologisk jordbrug?

Der er flere årsager til, at denne diskussion i øjeblikket er særlig vigtig. I Danmark er der i løbet af de seneste ti år omlagt ca. 3.000 landbrug. I samme periode er der etableret en række økologiske virksomheder, ligesom mange etablerede virksomheder, institutioner og organisationer er begyndt at beskæftige sig med økologisk produktion og økologiske produkter. Danmark er på flere måder førende i denne udvikling, men de samme tendenser kan ses i mange andre europæiske lande.

Ifølge Inger Källander, der er formand for de svenske økologiske landmænd og som indledte sommermødet, har denne meget dynamiske udvikling imidlertid ført til, at den økologiske bevægelse er ved at miste initiativet og dermed muligheden for at påvirke sin egen udvikling.

Der er flere årsager til denne stagnation: Bl.a. at de krav, som de store, specialiserede virksomheder stiller til producenterne samt bureaukratiet i forbindelse med regler, tilskud og international handel, gør det svært for økologerne at forfølge mange af de oprindelige mål i det økologiske idegrundlag. Eksempelvis i forhold til ønsket om en alsidig produktion baseret på lokal afsætning. Det er således kendetegnende for den aktuelle udvikling af økologien, at den ofte bygger på regler frem for på mål og principper.

Inger Källander mener derfor, at det er nødvendigt, at arbejde hårdt for at de økologiske mål og grundprincipper igen bliver udgangspunktet for udviklingen, og at økobevægelsen så snart som muligt tager ansvaret for den videre udvikling af jordbruget.

Tillid og regler

Kommunikation om de økologiske mål og principper er nødvendig i forhold til forbrugerne. På mødet blev der bl.a. fremlagt undersøgelser, som viser at mange forbrugere kun ved lidt om økologiske produktionsmetoder. Men selv om kendskabet ikke er særligt højt, har mange forbrugere alligevel tillid til, at der i økologisk produktion tages større hensyn til f.eks. natur, sundhed og husdyrenes velfærd. Dvs. forbrugerne handler ud fra de økologiske mål

sætninger. For at bevare og styrke denne tillid skal de økologiske mål og principper afspejle sig i reglerne og den faktiske produktion.

På sommermødet var der imidlertid flere landmænd, som tilkendegav at de til tider følte sig frustrerede over den stigende detailregulering og kontrol. Flere pegede på, at der er behov for en forenkling af reglerne, og at der bør åbnes mulighed for lokal tilpasning af økologireglerne, således at den alsidighed, som er en del af det økologiske jordbrug, bedre kan komme til udtryk.

Hvem ejer reglerne?

Frustration og utilfredshed med reglerne kan principielt skyldes to ting: Enten er reglerne forkerte i forhold til målene eller også er målene ikke tilstrækkeligt klare til at forstå sammenhængen til reglerne.

En holdbar udvikling og tilpasning af reglerne forudsætter klare og anerkendte mål og principper. I en tid med hastig udvikling af økologisk jordbrug er det derfor vigtigt at diskutere og opnå en vis form for konsensus om, hvorledes de grundlæggende principper og værdier fastlægges, tolkes og efterleves i et moderne økologisk landbrug. Diskussionen er afgørende for, at der kommer den nødvendige sammenhæng mellem principper og regler, hvilket er essentielt for udviklingen af økologisk jordbrug.

Temadag om økologisk kvægproduktion

Økologisk mælkeproduktion er i dag en meget veletableret produktionsgren. De økologiske mælkeproducenter udfordres dog til stadighed af ønsket om, at produktionen i størst muligt omfang lever op til de overordnede målsætninger og principper for økologisk produktion.

Et af de helt aktuelle mål er at producere mælk udelukkende på økologisk foder, hvilket kræver, at der fremskaffes et bedre videngrundlag med hensyn til at sammensætte foderet og tilpasse den overordnede strategi for bedriften. Et andet mål er, at hensyn til husdyrenes velfærd og sundhed i større omfang bliver integreret i økologisk produktion.

I de senere år er der specielt ved DJF og KVL gennemført forskning på disse områder. En stor del af forskningen bliver fremlagt på en temadag onsdag den 3. oktober 2001 på Forskningscenter Foulum. Temadagen arrangeres i samarbejde mellem DJF og FØJO. Det er forventningen, at dagen vil kunne give en samlet opdatering med viden inden for betydende områder for den økologiske kvægproducent og hans rådgiver.

Fodring og sundhed

I formiddagens indlæg præsenteres resultater fra en række forsøg gennemført med det formål at belyse konsekvensen af forskellige mængder og typer af økologisk tilskudsfoder. Desuden belyses mulighederne for at tilpasse kvægproduktionen til at indgå i samarbejde med økologiske svineproducenter. De seneste opgørelserne omkring celletal og behandlinger i økologiske besætninger tyder på, at der er behov for en mere målrettet indsats inden for sundhedsområdet. Der fremlægges resultater og erfaringer fra et projekt omkring udvikling af et koncept for sundhedsrådgivning.

Produktion af stude

Kun omkring en fjerdedel af de tyrekalve, der fødes i de økologiske malkekvægsbesætninger, opfedes og slagtes som økologiske. Årsagen hertil og perspektiverne for at øge den økologiske opfedning belyses i det første indlæg om eftermiddagen, ligesom resultater fra gårdstudier omtales. I det følgende indlæg vises resultater fra forsøg med stude, der afgræsser marginale lav-

bundsjerde, og hvor effekten af forskellig belægningsgrad og slutfedning belyses. Ligeledes belyses om det ved produktion af stude på kløvergræsmarker er muligt at sprede slagtingerne over året - ved valg af forskellige produktionsssystemer.

Vitamin E og D

Dagen afsluttes med et indlæg om vitamin E og D til økologisk kvæg. I indlægget fremlægges resultater fra en række økologiske besætninger, og der lægges op til en diskussion af behovet for tilskud af vitaminer til en økologisk fodring.

Yderligere diskussion om principper

Det Økologiske Fødevareråd har bedt FØJO om at supplere det oprindelige diskussionsoplæg om "Principper for økologisk jordbrug". Rådet ønsker bl.a., at oplægget behandler spørgsmål om fødevareresikkerhed, anprisning, dyrevelfærd, husdyrsundhed, eksport og import samt hvorledes de

grundlæggende principper sikres, også på EU-plan. Samtidig mener rådet, at FØJO skal udarbejde en mere folkelig udgave af principnotatet, således at der kan opnås en bredere debat.

PROGRAM

- 9.00** Kaffe og registrering
- 9.30** Velkomst og introduktion ved *John E. Hermansen*.
Mødeleder om formiddagen er *Troels Kristensen*.
Om eftermiddagen er det *Stig MilanThamsborg*.
- 9.45** Økologisk mælkeproduktion
Resultater fra forsøg med selvforsyning med økologisk foder
Indleder *Lisbeth Mogensen*
- 10.15** Økologisk mælkeproduktion
Resultater fra Rugballegård mht. reduceret foderniveau og strategisk anvendelse af begrænsede mængder tilskudsfoder
Indleder *Jakob Sehested*
- 10.45** Pause
- 11.00** Økologisk kvægproduktion som dynamo for andre driftsformer (svin, æg og planter).
Resultater fra Rugballegård og modelberegninger af synergi-effekter ved kombinationer af kvæg og svin
Indleder *Solvejg Struck Pedersen*
- 11.30** Økologisk sundhedsrådgivning
Resultater og erfaringer fra udvikling af koncept til sundhedsrådgivning
Indleder *Mette Vaarst*
- 12.00** Opsamling og diskussion omkring økologisk mælkeproduktion
- 12.30** Frokost
- 13.30** Økologisk oksekødsproduktion
Resultater fra gårdstudier
Indleder *Bea Nielsen*
- 14.00** Studeproduktion
Resultater fra forsøg med afgræsning af marginale lavbundsjord (Fussingø) og kløvergræsmarker (Ammitsbøl Skovgaard) – effekt af belægningsgrad, slutfedningsstrategier og produktionssystemer.
Indleder *Henning Refsgaard Andersen*
- 14.30** Pause
- 14.45** Vitaminforsyning hos økologisk kvæg
Indleder *Søren Krogh Jensen*
- 15.15** Opsamling og diskussion
- 15.30** Afslutning

Praktiske oplysninger

Tid og sted: Mødet holdes onsdag den 3. oktober 2001 kl. 9.00 til 15.30 i auditoriet på Forskningscenter Foulum

Tilmelding: Senest onsdag den 26. september til Sekretær Grethe Hansen, Forskningscenter for Økologisk Jordbrug Postboks 50, Foulum, 8830 Tjele
Tlf. 89 99 1675, fax. 89 99 12 00, e-mail: grethe.hansen@agrsci.dk

Information: Yderligere oplysninger om det praktiske arrangement kan fås hos Grethe Hansen, mens yderligere oplysninger om det faglige program kan fås hos Troels Kristensen, DJF.

Pris: Det koster 400,- kr. at deltage. Beløbet dækker kaffe, frokost og bilag m.m.

Nye publikationer

Den kreative konflikt – et nøgleelement i udviklingen af økologisk jordbrug

I den seneste rapport i serien "Organic Farming in Europe: Economics and Policy" er der fokus på, hvorledes samarbejdet mellem det konventionelle jordbrugs organisationer og institutioner kan være et vigtigt element i udviklingen af økologisk jordbrug. Rapporten analyserer således forholdet mellem det økologiske jordbrugs organisationer, offentlige institutioner og fødevarer virksomheder i seks europæiske lande. I forlængelse af analyserne identificeret muligheder for en succesfuld udvikling af økologisk jordbrug i Europa.

Michelsen, J., K. Lynggaard, S. Padel and C. Foster. 2001. Organic Farming Development and Agricultural Institutions in Europe: A Study of Six Countries. Rapporten kan bestilles via hjemmesiden <http://www.uni-hohenheim.de/~i410a/ofeurope/>

E -vitamin til økologiske malkekøer

I økologiske malkekvægsbesætninger gives der normalt ikke direkte vitamin-tilskud, dels af principielle grunde, dels som følge af begrænsninger i de præparater, der kan tilbydes. Malkekøernes forsyning med E-vitamin beror således primært på fodermidlernes naturlige indhold, og i det seneste års tid er det til tider blevet diskuteret, om denne forsyning er tilstrækkelig.

På den baggrund er en ny DJF-rapport meget aktuell. Rapporten beskriver E-vitaminets funktion, indhold i blod og mælk samt betydningen for mælkenes kvalitet og forekomsten af sygdomme. Endvidere er fodermidlernes indhold af E-vitamin beskrevet sammen med de vigtigste forhold, der påvirker indholdet. På grundlag af registreringer hos 12 økologiske forsøgsværter er malkekøernes forsyning med E-vitamin beregnet på grundlag af typtal for fodermidler-

nes indhold. Registreringerne er foretaget over en periode på to år; fem værter anvendte tilskud af E-vitamin i vinterperioden. Vitaminindholdet i mælken er målt, og besætningernes E-vitaminstatus er vurderet ved E-vitaminindholdet i mælkefedt. Endelig er frekvensen af dyrlægebehandlede sygdomme sat i relation til vitamintildelingen og den vurderede status. Der blev fundet en negativ sammenhæng mellem besætningernes E-vitamintildeling og frekvensen af "alle sygdomme" og "yverlidelser". Derimod var der ikke nogen sammenhæng mellem besætningernes E-vitamintildeling og frekvensen af "reproduktionslidelser".

Betina S. Knudsen, John E. Hermansen, Søren K. Jensen, Troels Kristensen, Mette Olaf Nielsen. 2001. E -vitamin til malkekøer. Forekomst og funktion samt vitaminstatus og sammenhæng til hyppigste produktions sygdomme i økologiske besætninger. DJF-rapport nr. 27, husdyr.

Forfrugtsværdi og N-udvaskning ved ompløjning af afgræsningsmarker

I flerårige afgræsningsmarker sker en betydelig ophobning af kvælstof (N), som ved ompløjning kan resultere i en stor nitratudvaskning. Forsøg viser, at når god landbrugspraksis følges (forårsplojning og brug af efterafgrøder) giver de flerårige græsmarker en betydelig forfrugtsværdi i to år efter ompløjning uden at nitratkoncentrationen i udvaskningsvandet overstiger EU's grænseværdi for drikkevand på 50 mg pr. liter.

Jørgen Eriksen & Jørgen Mogensen. 2001. Forfrugtsværdi og N-udvaskning efter ompløjning af flerårige græsmarker med forskellige forhistorier. DJF-rapport nr. 46, Markbrug.

Frilandssohold

DJF har siden 1996 gennemført projektet 'Frilandssvineproduktion', som har fokus på at få øget viden om, hvilke tekniske, økonomiske, miljø- og sundhedsmæssige resultater, der kan opnås i frilandssoholdet. Ud over en generel beskrivelse og analyse af soholdet er der

gennemført en målrettet indsats mod erkendte problemområder; bl.a. har der været fokus på pattegrisedødelighed, græsmarken, foderbehov- og forbrug, næringsstofbalancer, reproduktion samt produktionsstyring i et bredere perspektiv.

I en ny rapport beskrives produktionsresultater fra 1999 samt specifikke registreringer vedrørende foderforbrug, udsætningsårsager og sundhedsvurderinger samt græsdekke. Projektet inkluderede i 1999 fem gårde med frilandssohold, men i en række tilfælde er økologiske bedrifter inddraget med henblik på at sammenligne muligheder i forskellige driftssystemer.

Vivi Aarestrup Larsen & Anne Grete Kongsted. 2001. Frilandssohold. Produktion, foderforbrug, udsætningsårsager og græsdekke. DJF-rapport nr. 30, husdyrbrug.

Forskningscenter for Økologisk Jordbrug (FØJO) koordinerer den økologiske jordbrugsforskning i Danmark med henblik på at sikre optimalt udbytte af de ressourcer, som afsættes til forskning. FØJO er et såkaldt "forskningscenter uden mure", hvor den forskningsfaglige kompetence udgøres af de ca. 140 forskere og 20 institutioner, der deltager i centrets forskningsprogrammer.

Nyhedsbrevet "Forskning i økologisk Jordbrug" udkommer seks gange årligt. Abonnement kan tegnes ved henvendelse til FØJO's sekretariat på tlf. 89 99 16 75. Abonnement er gratis.

Redaktion: Claus Bo Andreasen
Grafisk tilrettelæggelse:
Sine Claudell, Enggaardens Tegnestue
Tryk: Repro & Tryk, A/S Skive
Foto: Hans Jørgen Lysholm

Forskningscenter for Økologisk Jordbrug (FØJO)
Foulum, Postboks 50, DK-8830 Tjele
Tlf. 89 99 16 75 • Fax 89 99 12 00
E-mail: Grethe.Hansen@agrsci.dk
www.foejo.dk
ISSN 1398-7178

